

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія науки та інновацій»,
що викладається в межах ОПІ Соціологія
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2023

Назва дисципліни	Соціологія науки та інновацій
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 054 «Соціологія»
Викладачі дисципліни	Лапан Тетяна Дмитрівна, к.іст. н., доцент кафедри соціології
Контактна інформація викладачів	Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318 tetianalap@yahoo.com tetyana.lapan@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/en/employee/lapan-tetiana-dmytrivna Контактний тел. (+380) 97 5486012
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації з навчальної дисципліни відбуваються згідно розкладу на історичному факультеті, кафедра соціології, ауд. 318 у день проведення лекційних/семінарських занять або за додатковою попередньою домовленістю. Також можливі онлайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та листування на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsiolohiia-nauky-ta-innovatsiy
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціологія науки та інновацій» є навчальною дисципліною зі спеціальності 054 – соціологія, для другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається у 1 семестрі, в обсязі 4,5 кредитів
Коротка анотація дисципліни	Наука – це та сфера людської діяльності, в якій відбувається формування і теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність. Наука формує знання про методи, принципи та прийоми наукової діяльності, які в свою чергу формують потребу в систематизації знань, що і становить сутність методології як особливої галузі наукового дослідження, покликаної скеровувати науковий пошук. Соціологія науки аналізує загальні закономірності науково-пізнавальної діяльності, структуру і динаміку наукового знання, його рівні та форми, соціокультурну детермінацію, засоби і методи наукового пізнання, способи обґрунтування та механізми розвитку знання. Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів методологічної культури наукового пізнання, дослідницької та інноваційної діяльності як принципів засад науково-дослідної роботи; забезпечує розвиток критичного рефлексивного мислення, розуміння науки як пізнавальної, інноваційної діяльності; формування компетентностей щодо практичного застосування сучасних знань у процесі виконання індивідуального наукового дослідження.
Мета та цілі дисципліни	Метою навчальної дисципліни є вивчення проблем і закономірностей структури, функціонування та розвитку науки, як соціального феномену, проведення соціологічного аналізу сучасного “поля науки”, а також формування у студентів-магістрів сучасного наукового світогляду, опанування плюральної методології дослідницьких програм і усвідомлення системно-методологічних (культурних, політичних, соціально-економічних, когнітивно-пізнавальних тощо) проблем, що безпосередньо або побічно пов'язані з прогресом науки і технологій та розвитком техногенної цивілізації. Серед основних завдань дисципліни відзначимо: розвиток культури абстрактного мислення, аналізу і синтезу,

	<p>вміння застосовувати критичне мислення до аналізу результатів наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення; етику наукових досліджень, наукових дискусій, культури аргументації, опонування, представлення наукових розробок. Завданнями навчальної дисципліни є формування вміння застосовувати у професійній діяльності сучасних знань у галузі природничих і соціально-поведінкових наук; формулювання цілей, конкретних завдань наукових досліджень в різних сферах соціології з використанням сучасного вітчизняного і зарубіжного досвіду у проведенні фундаментальних і прикладних наукових досліджень.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2022. 552 с. 2. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології. Колективна монографія / В. Ворона, В. Казаков, Н. Отрешко, В. Пилипенко, В. Резнік, В. Степаненко; за заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 249 с. 3. Вітчизняна наука у соціологічному вимірі / За ред. Т. Петрушиної. – К.: Інститут соціології НАН України, 2017. 75 с. 4. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua 5. Етичний кодекс ученого України [Електронний ресурс] // «Бюлетень ВАК України», № 11. К., 2011 / [Схвалено постановою загальних зборів НАН України від 15 квітня 2009, №2]. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text 6. Кодекс професійної етики соціолога (затверджений V з'їздом Соціологічної асоціації України 20 травня 2004 року) 7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1977-12. 8. Закон України «Про інноваційну діяльність» (Відомості Верховної Ради України, 2002, № 36). 9. Закон України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст.253) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text 10. Закон України "Про наукову і науково-технічну експертизу" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 9, ст.56) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text 11. Закон України "Про науково-технічну інформацію" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 33, ст.345) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text 12. Закон України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233-16#Text 13. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20, ст.166) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text 14. Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій"(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 45, ст.434) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text

15. Закон України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 40, ст.363) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>
 16. Закон України "Про наукові парки"(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 51, ст.757) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>
 17. Ратніков, В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник / В. С. Ратніков. Вінниця : ВНТУ, 2012. 291 с.
 18. Петрушина Т. Сприйняття вітчизняної науки і науковців у суспільній свідомості. Вісник НАН України. 2015. № 2. С. 29-36.
 19. Петрушина Т., Соболева Н., Чепурко Г. Громадська думка щодо ролі науки в українському суспільстві. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2016. № 2. С. 81-101.
 20. Петрушина Т. О. Стан науки в Україні (за оцінками вітчизняних та зарубіжних експертів). Вісник НАН України. 2017. № 11. С. 66–80.
 21. Гальченко М. С. Наукова освіта: епістема, техне, творчість: монографія / М. С. Гальченко. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 336 с.
 22. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
 23. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації // Г. Йонас; [Пер. з нім. А. Єрмоленко, В.Єрмоленко]. К.: Лібра, 2001. 400 с
 24. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
 25. Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції взаємозв'язків рівня розвитку науки та визнання держави у світі / Н. М. Драгомирецька // Публічне урядування. 2016. № 1. С. 95-105. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_1_11
 26. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків : Право, 2019. 368 с
 27. Кайку М. Візії: як наука змінить ХХІ сторіччя / М. Кайку; пер. з англ.А. Кам'янець. Львів : Літопис, 2004. 544 с.
 28. Інноваційна Україна – 2020: Національна доповідь [за ред. В.М. Гейця та ін.]. К.: НАН України, 2015. 336 с.
 29. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки і прогресу / Стівен Пінкер. – К.: Наш формат, 2019. – 560 с.
- Додаткова література:**
1. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз. Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 592 с.
 2. Радіонова Л. О. Методологія наукових досліджень: курс лекцій для магістрів денного, заочного (дистанційного) навчання і підвищення кваліфікації всіх спеціальностей / Л. О. Радіонова, О. М. Радіонова ; Харків. нац. ун-т міськ.госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 124 с.
 3. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 255 с.
 4. Важинський С.Е., Щербак Т І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2016. 260 с.
 5. Сидоренко Л.І. Проблеми етики науки в постнекласичному дискурсі //Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. 2010. №19. С.121-125.

6. Петренко І. «Епоха постправди...»
<https://apostrophe.ua/ua/article/politics/political-parties/2018-12-21/epoha-postpravdyi-pochemu-pobejdaet-tehnologiya-populizma/22886>
7. Національна академія наук України: статистичний і наукометричний аналіз ефективності наукового потенціалу [Текст] / НАН України, ДУ «Ін-т дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва»; [Б. А. Маліцький та ін. ; голов. ред. акад. НАН України В. Л. Богданов]. Київ : Фенікс, 2018. С. 61–69.
https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/19017.001.pdf
8. Шашкова Л.О. Гуманітарне знання у проектах неklasичної епістемології // Філософія та політологія у структурі сучасного соціогуманітарного знання (теоретичні та методологічні аспекти): монографія (у співав.). К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2011. 543 с.
9. Шашкова Л. О. Діалог науки і релігії в культурно-історичному контексті. Монографія / Л. О. Шашкова. К.: Грамота, 2008. 328с.
10. Шашкова Л.О. Діалогічність як філософсько-методологічна засада формування критичного мислення / Л.О.Шашкова // Верифікація когнітивних практик та самореалізація особистості. Київ. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2015. 180 с.
11. Шашкова Л.О. Методологічні аспекти проблеми інтеграції природничо-наукового та соціально-гуманітарного знання / Л.О.Шашкова // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія: збірник наукових праць. 2006. Вип. 309-310. С. 9-13.
12. Основи наукових досліджень: навчальний посібник /Укл. Кравець Н. П. / видання 3-є, випр. і доповнене. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 74 с.
13. Кубальський О. Н. Актуалізація ідей Просвітництва в контексті трансформаційних процесів у науці та освіті // Актуальні проблеми філософії та соціології http://apfs.nuoua.od.ua/archive/37_2022/11.pdf
14. Наукові дослідження і розробки: світова практика та вітчизняний досвід /за ред. Т. В. Писаренко. Київ: УкрІНТЕІ, 2019. 268 с.
15. Лебедев І. К. Історія науки і техніки : навч.-метод. матеріали для студ. ф-ту прикладної математики ; навч. посіб. для студ. спец. 113 «Прикладна математика», 121 «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія» / І. К. Лебедев, Л. Р. Ігнатова, А. І. Махінько ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 128 с.
16. Федулова Л. І. Управління інноваціями: підручник / Л. І. Федулова ; Київ. нац. торг.-екон. унт. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 547 с.
17. Чухрай Н. І. Управління інноваціями: навч. посіб. / Н. І. Чухрай, Л. С. Лісовська; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. 277 с.
18. Churchland P.S. Braintrust: What Neuroscience Tells Us about Morality. Princeton University Press, 2011.
19. Collins H.M., Evans R. The Third Wave of Science Studies: Studies of Expertise and Experience // Social Studies of Science 32/2(April 2002) 235–265.
20. Curry, Patric. On Ecological Ethics: A Critical Introduction [Електронний ресурс] / Patric Curry //The Campaigning for Political Ecology. 2008. Р.1-23. Режим доступу:
http://eco.gn.apc.org/pubs/ethics_curry.html

Інтернет-джерела:

1. «Доповідь про людський розвиток» <http://hdr.undp.org/en/>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Наука та наукознавство. Міжнародний науковий журнал https://sofs.org.ua/sample-page/arhiv/ 3. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, архів міжнародного наукового журналу «Наука та наукознавство» http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nnz/index.html 4. Велика епоха. Наука. http://www.epochtimes.com.ua/science/ 5. Інститут соціології Національна академія наук України URL: https://i-soc.com.ua/ 6. Музей науки та інновацій у Львові https://tsus.lpnu.ua/museum?fbclid=IwAR29oTmtlVNzM2AeahhhvGi0ROtXygWRCpzv2iy0AzJMsyUzA5e6yQIHSK0 7. Новини науки і технологій в світі https://tsn.ua/nauka_it 8. 18 листопада 2022 року в місті Брюссель відбулося Перше засідання Спільного комітету ЄС-Україна з питань науки та інновацій https://www.kmu.gov.ua/news/vidbulosya-pershe-zasidannya-spilnogo-komitetu-yes-ukrayina-z-pitan-nauki-ta-innovacij 9. Європейського інституту інновацій і технологій (EIT) https://mon.gov.ua/ua/nauka/yevrointegraciya/ramkovi-programi-z-doslidzen-ta-innovacij-gorizont-2020-ta-gorizont-yevropa-ta-iniciativi-yevropejskoyi-komisiyi-yevropejskij-zelenij-kurs/yevropejskij-institut-innovacij-i-tehnologij
<p style="text-align: center;">Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг 135 академічних год. З них: 48 аудиторних занять (32 год лекції, 16 год семінари), 87 год самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціологія науки та інновацій» студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • еволюцію уявлень про сутність науки; • онтологічно-гносеологічний контекст формування наукових знань; • принцип інтерналізму та принцип екстерналізму у формуванні наукового знання; • структуру та особливості функціонування наукових знань; • сутність та структуру наукового пізнання; • предмет, завдання та значення соціології науки; • понятійно-категоріальний апарат соціології науки та інновацій; • теоретичні основи та актуальні проблеми сучасної соціології науки; • тенденції інноваційного розвитку науки; • загальні закономірності розвитку наукового знання та їх вплив на формування інноваційного середовища; • особливості міждисциплінарного і трансдисциплінарного підходів у науковій методології; • основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері науки та інновацій; • стандарти, принципи та норми діяльності науковця; • сучасні процеси, тренди, можливості і виклики в науці в Україні та у світі. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень; • працювати з бібліографічними каталогами, наукометричними та емпіричними базами даних; • синтезувати та застосовувати набуті знання при аналізі сучасних соціальних процесів, а також використовувати інноваційні підходи у вирішенні соціальних проблем; • діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально та свідомо;

	<ul style="list-style-type: none"> • формувати системний науковий світогляд, професійну етику та загальний культурний кругозір; • аналізувати інформацію з першоджерел, оцінювати її з точки зору изни; • брати участь у обговореннях дискусійних питань, формулювати висновки щодо змісту та значення основ науки та інновацій; • формулювати з нових дослідницьких позицій загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя.
Ключові слова	Закон науковий, абдукція, абстрагування, аналіз, методологія, аналогія, детермінізм, знання наукове, етос науки, метод науковий, мова науки, наукова картина світу, наукова теорія, науковий факт, парадигма, принцип редукції, революція наукова, системний аналіз, теоретичний рівень наукового пізнання, технократія, техносфера, цикл наукового дослідження
Формат курсу	Очний
Теми	Детально див. Додаток «Схему курсу»**
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру
Пререквізити	Навчальна дисципліна пов'язана з написанням кваліфікаційної (магістерської) роботи
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Практичне заняття, групова робота, презентації, самостійна робота, пошукова робота, опрацювання, наукової літератури, джерел за темою дослідження; індивідуальні творчі завдання, самостійна робота, консультування, самоосвіта, дискусія, презентації, колаборативне навчання (форми – групова робота і спільні обговорення, тьюторський супровід), проектно-орієнтоване навчання
Необхідне обладнання	Комп'ютер з доступом до Інтернет
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Поточний контроль: опитування, виступи на практичних заняттях (усний контроль участі студентів у дискусіях, доповнення, групова робота, обговорення, презентації); практична перевірка результатів виконання індивідуальних завдань самостійної роботи.</p> <p>Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні: 40 % семестрової оцінки; максимальна кількість 40 балів • індивідуальні самостійні роботи: 40 % семестрової оцінки; максимальна кількість 40 балів • індивідуальні презентації: 20 % семестрової оцінки; максимальна кількість 20 балів <p>Оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру за такими видами робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> • активність студента на занятті (усні виступи, відповіді, доповнення, групове обговорення, участь в дискусіях, дебати, семінари-конференції, доповіді) – 5 балів (максимально студент може отримати 40 балів за семестр); • захист презентації (максимальна кількість балів 20); • ситуативні завдання в групі (максимальна кількість балів – 10); • письмові роботи (підсумкова письмова контрольна робота, виконання індивідуальних завдань самостійної роботи, написання есе) – 5 бали (максимальна кількість балів – 30). <p>Письмові роботи/презентації: очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (написання есе, контрольна робота)</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть</p>

	<p>оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів є характеристиками академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі практичні заняття курсу та інформують викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених навчальною дисципліною для їх виконання та своєчасного оцінювання.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані в поточному навчанні, бали за індивідуальні презентації та письмові роботи, завдання самостійної роботи та виконання ІНДЗ впродовж семестру. При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття; списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставлених завдань.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту (чи питання на контрольні роботи)</p>	<p>Теми есе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова та стиль наукового дослідження сьогодення. 2. Інтелектуальна наукова власність в інформаційному суспільстві. 3. Етика сучасного науковця. 4. Сучасні форми викладу наукового матеріалу. 5. Сучасні джерельні/ інформаційні бази, особливості їх використання. 6. Системний підхід в сучасному науковому дослідженні. 7. Наукова діяльність і глобалізація науки. 8. Стан вузівської науки в Україні. 9. Сучасна реалізація системи управління науково-дослідною діяльністю вищого навчального закладу. 10. Особливості праці науковця. 11. Роль особистості вченого в науці. 12. Інтелект, захопленість і впевненість науковця. 13. Ефективність наукової праці вченого. 14. Ефект та ефективність в наукових дослідженнях. 15. Поняття "порядок і хаос": історія і сучасні наукові трактування. 16. Істина як симулякр. 17. Діалог науки й релігії в контексті сучасності. 18. Наука і соціальні цінності, дегуманізація картини світу. 19. Популяризація науки в епоху Просвітництва. Доба Просвітництва і сьогодення. 20. Розбудова концептуальних засад класичної науки на ґрунті ідей християнства. <p>Ситуативні завдання в групі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке інтелектуальна безпека? 2. З'ясуйте різницю в термінах "псевдонаука" та "антинаука". Куди (до науки, псевдонауки, антинауки) слід віднести астрологію, хіромантію, метафізику, історичний матеріалізм, політекономію, фізику? (Відповідь обґрунтуйте). 3. Чи завжди наука відповідає всім критеріям науковості? Чому?

4. Як ви гадаєте, чи можна сучасні природничі та гуманітарні науки вважати різновидом міфу? Чому?
5. Чи є що-небудь спільне і, якщо є, то що саме, між наукою і міфом?
6. Проаналізуйте особливості міфічного. Спробуйте виявити їх у сучасних природничих і гуманітарних науках чи інших сучасних формах людської діяльності.
7. Наведіть аргументи за і/чи проти рівноправності науки, міфології та інших форм людської діяльності.
8. Наведіть приклади елементів міфічного світогляду в житті сучасних людей
9. Наведіть аргументи: за і проти приховування наукової інформації.
10. У чому полягають культурницькі аспекти наукової діяльності.
11. Що таке ситуація постмодерну? Чим вона характеризується для науки
12. Що таке постструктуралізм, деконструктивізм, постпозитивізм, археологія знання?
13. Проаналізуйте місце й роль суто раціоналістичних та інтуїтивістських моментів наукового пошуку. Наведіть приклади.

Перелік питань для семінару-конференції

1. Сучасний стан науки, її роль у житті суспільства.
2. Рушійні сили еволюції науки.
3. Арабська середньовічна наука.
4. Технічні винаходи Середньовічного Китаю.
5. Алхімія доби Середньовіччя.
6. Поява вогнепальної зброї в Європі.
7. Зародження книгодрукування в Європі.
8. Університети Середньовічної Європи.
9. Розвиток мореплавства в Середньовічній Європі.
10. Охарактеризуйте роль християнської теології в зміні споглядальної позиції вченого.
11. Розкрийте критичний раціоналізм К. Поппера і методологію фальсифікаціонізму.
12. У чому полягає нормальна і революційна наука за працею «Структура наукових революцій» Т. Куна.
13. Дайте визначення поняттям лженаука, «патологічна наука», «псевдонаука», «новий саєнтизм», «альтернативна наука».
14. Загрози у науковій та освітній сферах та основні напрями забезпечення інтелектуальної безпеки держави в умовах війни.
15. Розгляньте людську природу як об'єкт технології (гуманітарна експертиза, біоетика, біовлада і біополітика). Яке практичне значення має філософська антропологія в епоху біотехнології управління свідомістю? Що таке "право на життя" і "право на смерть" як гуманістична міра науковотехнологічного прогресу?
16. Науковцю у своїй роботі слід орієнтуватися на потреби суспільства, власні наукові інтереси або ж на загальний розвиток науки? Відповідь обґрунтуйте.
17. Проаналізуйте біологічну, соціокультурну і технологічну складові глобально-еволюційного процесу, концептуалізуйте діалектику їх взаємодії.
18. У чому полягає криза ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження, проблема ідеологізованої (політизованої) науки?
19. Проаналізуйте взаємозв'язок науки і економіка, науки і влади. Що ви скажете про проблему державного регулювання науки, і чи існує така проблема взагалі?
20. Поміркуйте над еволюцією образу науки в суспільній свідомості.
21. Аналіз книги Стівена Пінкера «Просвітництво сьогодні. Аргументи

на користь розуму, науки та прогресу».

Перелік питань для контрольної роботи

1. Філософські засади науки та історичні типи наукової раціональності
2. Дайте визначення змісту науки залежно від ролей, які вона виконує в суспільстві.
3. Охарактеризуйте існуючі функції науки.
4. Дайте визначення і характеристику елементів науки як: наукова ідея, наукові закони, парадокс, науковий факт, гіпотеза, теорія.
5. Розкрийте витoki, генезу та розвиток логіки наукового мислення. У чому полягає формальна логіка і логіка здорового глузду.
6. Вкажіть на суб'єктивність та об'єктивність в науковому пізнанні.
7. Назвіть класифікації наук, їх призначення, мету та способи побудови.
8. У чому полягає проблема цілісності сучасного наукового знання? Що вам відомо про необхідність кореляції природничих і соціально-гуманітарних досліджень за умов глобальних проблем сучасності?
9. Яке смислове навантаження має поняття "наукова картина світу"? У чому полягають її функції? Охарактеризуйте картину світу як онтологію, як форму систематизації знання, як дослідницьку програму
10. Охарактеризуйте сучасні процеси диференціації та інтеграції наук, зв'язок дисциплінарних і проблемно-орієнтованих досліджень.
11. Наведіть приклади зближення ідеалів природничого і соціально-гуманітарного пізнання. У чому полягає проблема гуманітарного контролю в науці та високих технологіях.
12. Порівняйте біоетику і трансгуманізм як світоглядні альтернативи.
13. У чому полягає специфіка соціологічних моделей еволюції науки.

Усне обговорення

1. Правове забезпечення створення інноваційних структур в Україні.
2. Ознайомившись з теорією Т. Куна дайте відповідь: на яку науку слід орієнтуватися у власних дослідженнях: на революційну або ж нормальну? Відповідь обґрунтуйте.
3. Наукові теоретичні дослідження слід базувати на правилах та законах формальної логіки чи спиратися на здоровий глузд? Відповідь обґрунтуйте.
4. Що позитивного є у нелінійному мисленні як новому науковому стилю мислення? Відповідь обґрунтуйте.
5. Що найбільш важливе для дослідника в науковому пізнанні: власна суб'єктивність або ж орієнтування на об'єктивність? Відповідь обґрунтуйте.
6. До яких меж слід використовувати творчість та фантазію у науковому пізнанні? Відповідь обґрунтуйте.
7. Поняття та критерії ефективності інформації у науковому дослідженні.
8. Джерела інформації та їх класифікація
9. Сформулюйте соціокультурні передумови виникнення науки.
10. У чому полягають специфічні особливості наукового пізнання?
11. Проаналізуйте критерії науковості. Що таке "проблема демаркації"?
12. Охарактеризуйте філософські підстави наукового пізнання. Розкрийте співвідношення "магії" і "технології" в традиційних культурах.
13. Які чинники призвели до становлення експериментальної науки в новоевропейській культурі?
14. Що вам відомо про організацію та еволюцію наукового етосу?
15. Пригадайте та проаналізуйте історичний розвиток засобів трансляції наукових знань.

	<p>16. Які підходи до визначення соціального інституту науки вам відомі?</p> <p>17. Відтворіть історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності.</p> <p>18. Які чинники формували наукові співтовариства та які їх історичні типи вам відомі?</p> <p>Презентація на одну з обраних тем</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-технічний прогрес і його вплив на екосистему. Міжнародні природозахисні програми та їх реалізація 2. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні, особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах. 3. Сучасні тенденції взаємозв'язків рівня розвитку науки та визнання держави у світі. 4. Світовий досвід організації наукової діяльності 5. Світовий досвід створення і функціонування інноваційних структур. 6. Технопарки як інструмент інтенсифікації розвитку виробництва. 7. Роль бізнес-інкубаторів в активізації інноваційної діяльності в Україні.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Додаток. Схема курсу «Соціологія науки та інновацій»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1/9 год.	<p>Вступ до курсу Соціологія науки та інновацій як наукова і навчальна дисципліна. Програма курсу: мета, завдання, логіка, вимоги та очікування</p> <p>Тема 1. Наука як культурний та цивілізаційний феномен. Наука в культурі сучасної цивілізації Знання як основа цілеспрямованої діяльності. Еволюція уявлень про знання. Раціональність як основа наукового пізнання. Наукове і міфологічне знання. Наукове і повсякденне знання. Наукове і релігійне знання. Наукове і позанаукове знання. Мова науки. Особливості наукової діяльності (наукового пізнання). Поняття наукового методу. Соціокультурна сутність науки. Наука і мораль. Етика науки. Основні функції науки. 21 травня - День науки в Україні. Загрози у науковій та освітній сферах та основні напрями забезпечення інтелектуальної безпеки держави в умовах війни</p>	<p>Лекція-діалог 2 год</p> <p>Семінар (усне обговорення, дискусія, робота в малих творчих групах) 2 год</p>	<p>Основна: 3, 4, 5, 6 Додаткова: 2 Інтернет-джерела: 3, 5</p>	<p>Самостійна робота – 5 год.</p> <p>Опрацювання літератури та джерел за темою</p> <p>Ситуативні завдання в групі</p>	<p align="center">1-й тиждень</p>

2/7 год.	<p>Тема 2. Виникнення науки і основні етапи її історичної еволюції Внутрішньонаукові і позанаукові фактори розвитку науки. Принцип інтерналізму: (внутрішня детермінація) принцип екстерналізму (зовнішня детермінація). Переднаука. Особливості формування наукового знання: від міфологічного до раціонального сприйняття світу. Наука в давньогрецькій культурі. Середні віки в історії науки: раннє середньовіччя (V–XI ст.) і пізнє середньовіччя (XII – XIV ст.) Наука епохи Відродження. Наука доби Просвітництва (XVIII ст.) Технічний прогрес і наукове знання XIX ст. Вплив науково-технологічного прогресу XX ст. на розвиток суспільства.</p>	Лекція-монолог 2 год.	Основна: 17, 21, 22, 24, 26 Додаткова: 1, 2, 3, 13 Інтернет-джерела: 6	Самостійна робота – 5 год. Опрацювання літератури та джерел за темою Написання есе	2-й тиждень
3/9 год.	<p>Тема 3. Структурні елементи науки Емпіричний і теоретичний рівні наукового знання. Загальнонаукові і загальнологічні форми наукового знання Наукове поняття. Науковий закон. Наукова модель. Наукове знання, його структура (природниче, технічне, гуманітарне, фундаментальне, прикладне). Принципи, закони, категорії, ідеї, теорії як складові елементи логічної структури науки. Взаємодія природничих і гуманітарних наук. Методологічне розмежування дисциплінарних, міждисциплінарних і трансдисциплінарних досліджень.</p>	Проблемна-лекція 2 год. (участь в дискусіях) Семінар (виступи, доповнення, участь у дискусіях) 2 год	Основна: 17, 21, 22, 24, 26 Додаткова: 2, 3, 4, 12	Самостійна робота – 5 год. Опрацювання літератури та джерел за темою Доповідь на семінарі - конференції	3-й тиждень

4/7 год.	<p>Тема 4. Становлення та розвиток соціології науки як галузі наукового пізнання</p> <p>Наука як предмет соціологічного дослідження. Наука як професія і покликання. Північно-американське коріння соціології науки: розвиток парадигми Р. Мертона. «Наука, техніка і суспільство в Англії XVII століття» (1933). Інституційний підхід до науки. Соціологія наукового знання: від Куна до “науки постмодерну”. Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.</p> <p>Наукове співтовариство: функції, цінності, норми. Комунікація в науці як умова створення наукового знання. Морально-ціннісні імперативи науково-технічної діяльності. Виклики глобалізації і зміни в організації науки. Наукові традиції і наукові революції. Типи наукової раціональності</p>	Лекція-діалог 2 год	Основна: 1, 2,3, 4, 21, 23, 26 Додаткова: 12, 14, 15 Інтернет-джерела: 2, 5, 6	Самостійна робота – 5 год. Написання есе	4-й тиждень
5/9 год.	<p>Тема 5. Етос та етика науки</p> <p>Поняття етосу науки (Р.Мертон). Проблема нового етосу науки в XXI ст. у контексті впливів NBIC (системи технологічних практик) на суспільство та людину. Багатомірність етосу сучасної науки: свобода наукового дослідження і мінливість норм і цінностей. Етичні вимоги в процесі дослідження людини та</p>	Лекція-діалог 2 год Семінар (виступи, доповнення, участь у дискусіях) 2 год	Основна: 2, 3, 5, 6, 21, 22, 23 Додаткова: 2, 14, 15, 16 Інтернет-джерела 1, 2, 3, 4, 8, 9	Самостійна робота – 5 год. Опрацювання літератури та джерел за темою Доповіді на	5-й тиждень

	<p>використання сучасних біомедичних практик (етичні кодекси учених, етичні та біоетичні комітети).</p> <p>Соціальна природа науки і наукового знання. Особливості дослідження науки як соціального явища. Етика науки та її соціальна роль. Мораль та етичні норми діяльності в науці. Ставлення вченого до пошуку істини і природа наукових помилок. Плагіат і шахрайство в науці. Особисті інтереси науковця, корпоративні та суспільні інтереси. Соціальна відповідальність вченого. Учитель і учень у науці, наукова школа. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства Патріотична позиція вченого. Етичні та естетичні проблеми науки. Наукова творчість. Аксиологічні аспекти розвитку науки. Специфіка цінностей наукового дослідження. Відповідальність вчених за долю людства.</p>			семінарі - конференції	
6/7 год	<p>Тема 6. Класичний, неокласичний, посткласичний типи наукової раціональності: їх принципи, методи, евристика</p> <p>Класичні концепції розуміння й аналізу науки. Дисциплінарна методологія наукового пізнання в класичній науці. Карл Поппер і проблема демаркації знання. Концепція наукових революцій Томаса Куна. Концепція особистісного знання Майкла Полані. Методологія</p>	<p>Проблемна-лекція</p> <p>2 год.</p>	<p>Основна: 2, 22, 24, 26</p> <p>Додаткова: 5, 8, 9, 12, 13</p>	<p>Самостійна робота – 5 год.</p> <p>Ситуативні завдання в групі</p>	6-й тиждень

	науково-дослідницьких програм Імре Лакатоса. Епістемологічний анархізм Пола Фейерабенда. Посткласичні образи науки. Діалектика традицій і новацій у генезі науки. Постмодерна епістемологія науки. Формування міждисциплінарних галузей в некласичній науці. Трансдисциплінарні стратегії в постнекласичній/сучасній перспективі.				
7/9 год	<p>Тема 7. Громадська думка щодо значення науки в українському суспільстві</p> <p>Оцінка стану науки в Україні Перспективи розвитку вітчизняної науки Роль вітчизняної науки в модернізації українського суспільства Довіра населення до українських вчених Уявлення громадян про зв'язок розвитку української держави та економіки із розвитком вітчизняної науки Авторитетність вітчизняних науковців серед українських громадян Інтерес громадян України до світу науки Ставлення українських громадян до вибору професії вченого Питання популяризації науки Мотивація наукової діяльності Залученість громадян до розроблення наукової політики держави</p>	<p>Проблемна-лекція 2 год.</p> <p>Семинар (доповіді, усне обговорення, дискусія) 2 год.</p>	<p>Основна: 1, 3, 4, 18, 19, 20 Додаткова: 7 Інтернет-джерела: 5</p>	<p>Самостійна робота – 5 год.</p> <p>Доповіді під час заняття, презентація самостійного дослідження</p>	7-й тиждень

8/7 год.	<p>Тема 8. Експертні оцінки стану, проблем та перспектив науки в Україні</p> <p>Авторитет української науки у світі Загальний стан науки в Україні Чинники, що стримують розвиток вітчизняної науки Ставлення до вітчизняної науки з боку держави, суспільства, ЗМІ, бізнес-структур і зарубіжних наукових організацій Прогноз стану науки в Україні на найближчі п'ять років Роль науки в українському суспільстві Система показників для оцінювання роботи науковців Інституційна модель організації науки Ставлення до Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» Пропозиції та рекомендації вітчизняних експертів щодо реформування науки в Україні. Заходи виведення українське суспільство зі стану системної кризи. Інтелектуальна власність та її етико-правовий аспект. Законодавство України в галузі наукової та освітньої діяльності</p>	Проблемна-лекція 2 год.	Основна: 1, 3, 4, 5-16, 18, 19, 20, 25 Додаткова: 7, 14 Інтернет-джерела: 5, 7	Самостійна робота – 5 год. Опрацювання літератури та джерел за темою Написання есе	8-й тиждень
-------------	---	----------------------------	--	--	-------------

9/9 год.	<p>Тема 9. Феномен інновацій науки Роль держави у забезпеченні інноваційних процесів. Інновації як фактор економічного зростання. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання національної економіки України. Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки інноваційної діяльності. Національна інноваційна система. Сучасний стан і перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні, особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.</p>	<p>Лекція-монолог 2год.</p> <p>Семинар (усне обговорення, дискусія) 2год.</p>	<p>Основна: 8, 13, 15, 16, 28 Додаткова: 16, 17 Інтернет-джерела: 8</p>	<p>Самостійна робота – 5 год.</p> <p>Опрацювання літератури та джерел за темою</p> <p>Ситуативні завдання в групі</p>	9-й тиждень
10/8 год.	<p>Тема 10. Становлення соціологічної концепції інноватики: еволюція і сучасний стан. Предмет, задачі і система понять соціології інновацій Становлення соціологічної концепції інноватики: еволюція і сучасний стан. Структура і процес соціологічного дослідження інноваційної сфери. Інноваційна сфера як системний об'єкт соціологічного аналізу Загальна характеристика інноваційної системи. Особистість в інноваційному процесі. Винахідництво та розвиток наукової творчості. Відкриття та винаходи Рационалізаторські пропозиції</p>	<p>Проблемна -лекція 2 год.</p>	<p>Основна: 24, 26, 28 Додаткова: 16, 17 Інтернет-джерела: 7, 8</p>	<p>Самостійна робота – 6 год.</p> <p>Опрацювання літератури та джерел за темою Ситуативні завдання в групі</p>	10-й тиждень

11/10 год.	Тема 11. Інноваційний розвиток України. Інноваційні процеси, автоматизація праці і проблема зайнятості в Україні. Людський капітал як основа суспільного розвитку. Створення та запуск Start-up проектів.	Лекція-діалог 2 год Семінар-конференція 2 год	Основна: 4, 7-16, 28 Додаткова: 16, 17	Самостійна робота – 6 год. Доповіді під час заняття, презентація самостійного дослідження	11-й тиждень
12/8 год.	Тема 12. Новітні технології та штучний інтелект: виклики для науки, етики та політики Інформаційні технології в науці: методологічний вплив і проблеми. Нанотехнологія: спектр світоглядно-методологічних наслідків. Біотехнології: неспинний поступ і загрози. Феномен когнітивної науки й технології. Технонаука: технологічний та соціокультурний зміст. Перетворення соціально-гуманітарних знань на технології. Аксиологічні аспекти мегатехнологій XXI ст.	Проблемна-лекція 2 год	Основна: 26, 27 Додаткова: 3, 6 Інтернет-джерела: 4	Самостійна робота – 6 год. Написання есе	12-й тиждень
13/10 год.	Тема 13. Форми засвоєння і передачі знання сьогодні. Криза розуміння Соціологія знання. Наука – особливий вид пізнавальної діяльності, вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ. Наука – соціальний інститут, що забезпечує функціонування наукової пізнавальної діяльності.	Лекція-діалог 2 год. Семінар-конференція 2 год.	Основна: 9 Додаткова: 14, 15	Самостійна робота – 6 год. Презентація і захист індивідуальних дослідницько- аналітичних робіт	13-й тиждень

14/8 год.	<p>Тема 14. Ризики суспільства знань і мегатехнологій. Розум, наука, прогрес у XXI ст.</p> <p>Формування й концептуалізація наукових стратегій майбутнього людства: штучний інтелект, нанотехнології, біотехнології, трансгуманізм, екзистенціальні ризики тощо.</p> <p>Соціологія наукового знання: мікро та макро версії соціологічного релятивізму і соціального конструктивізму.</p>	Лекція-монолог 2 год.	Основна: 21, 23, 27, 29 Додаткова: 2, 18, 20	Самостійна робота – 6 год. Написання есе	14-й тиждень
15/10 год.	<p>Тема 15. Ставлення до вітчизняної науки з боку держави, суспільства, ЗМІ, бізнес-структур і зарубіжних наукових організацій</p> <p>Функції суб'єктів політики та громадянського сектору у сфері розвитку науки. Державно-громадське партнерство у сфері інноваційного розвитку</p>	Лекція-діалог 2 год. Семінар-конференція 2 год	Основна: 18, 19, 20, 25, 29 Додаткова: 1, 7 Інтернет-джерела: 5	Самостійна робота – 6 год. Презентація і захист індивідуальних дослідницько-аналітичних робіт	15-й тиждень
16/8 год.	<p>Тема 16. Взаємозв'язок науки і вищої освіти в інформаційну еру</p> <p>Інформаційне суспільство і сучасний університет. Герменевтичні процедури в системі вищої освіти. Імідж науки в Україні</p>	Лекція-діалог 2 год.	Основна: 1, 21 Додаткова: 1, 3, 14 Інтернет-джерела: 1, 2	Самостійна робота – 6 год. Підсумкова контрольна робота	16-й тиждень
Разом 135 год		48 год.		87 год	